

ce membranaceo vetusto S. Pauli Traje-
descripta, quem ex codice Hannoverano haud
apparet, quare ejus quoque ratio habenda
itioni igitur nostræ inservierunt :

regius. Constat foliis sex membranaceis in-
binis per paginam columnis littera exigua
æ sæculo XI exaratus est. Scribam librum
ellexisse multa loca probant, aut ipsius post-

ea manu aut ab altero ejusdem sæculi scriptore,
fortasse Sigeberto, quem numero.

2) Signavi, sed nec ipso interdum veræ sententiæ
callido, correctæ.

3) Editio capitum 14-15 libri primi, in Actis SS.
l. c.

Quibus adhibitis, textum, quantum fieri potuit,
pristinæ integritati restitutum proponimus.

DE EPISCOPIS METENSIBUS LIBELLUS.

.. Hujus (20) itaque temporibus (an. 978) B
us rex Francorum in partem Belgarum regni,
sub imperio Ottonis cæsaris erat, animum
, ut suæ ditioni Hrenum usque sibi subju-
lam dum forte Aquis Otto Cæsar ³ ad con-
gandos tutus et omni timore sublato con-
et id per exploratores Lothario regi enun-
esset, magnis itineribus ad eum contendit, et
oviso prope castra accessit, ut imperatori vix
sui recipiendi relinqueretur, atque in fuga
nda emolumenta essent multa relicta, quæ
prædæ hostibus fuerant. Hac felicitate rex
lus, spem suis augere et audacius crebras
nes agere, Mettimque usque proficiscitur :
la re navefacta probrosus rediit. Et sicut ex
e obrepit insolentia, sic item ex eadem ali-
desidia mentis oriri solet. Præsul itaque
cus, quamvis inanes incursus regis forent,
ejus ineptiæ ut reprimerentur statuit. Unde
cum legatis ad Ottonem Cæsarem missis, de-
us eum certiolem facit, dicitque in tanto
perio non debere eum hanc contumeliam diu-
i sibi populisque ejus fieri. Quibus auditis,
a rem imperator curæ necessario æstimavit
onsuesse enim Francos regno ejus impetus et
facere, detrimenti et contumeliæ illi esse
t. Convocatis itaque cunctis principibus, de
ibi injuriis a rege conquestus est. Hii ⁴ om-
nsilio dato, armis illi obviandum esse dice-
uorum omnium consensu suscipit negotium, D
nni parte imperii sui, etiam ex Italia, innu-
is multitudinis cogit exercitum, usque Pari-
rexit, et vastata regione, sine ullius congreg-
diit. Erat tum temporis in Francia vir san-
et spiritu talis ⁵, cui divinitus revelatum
nes, consilio quorum actum est, ut exercitus
ciam duceretur, infra septem annorum cir-
sse morituros. Cujus prophetiam ita com-
colligimus. Nam dum Francia reversus est,
i secundo anno post imperator in Calabria

et nimia celeritate, neque ut res prælii exposcit,
pugnam commisit, omnis nobilitas nostri exercitus
gladio et æstu nimii caloris et siti periit, nec unus
quidem ex eis superfuit, qui facta posteris nuntiaret
(an. 982). Quo rumore ad aures reginæ Theuphanu
perlato, quæ ab imperatore Rohsan (21) relicta fue-
rat, statim procaci locutione, ut fert levitas mulie-
rum, conterrales suos — erat enim de Græcia —
ad cælum extollere exitumque adversi prælii cum
summo probro ad derogationem imperatoris intor-
quere, qui tanta frequenter virtute ⁶ laudatus, a
suis tam facile sit superatus. Præsul Deodericus,
auditis reginæ contumeliarum verbis, multum, ut
dignum erat, contra eam movetur; et cum de ami-
cissimi ac reverentissimi domini adversitatibus, tum
suorum dilectorum ⁷ militum, et ceterorum ami-
corum qui occubuerant, maximo dolore affligitur,
tamen procacitatem et contumeliam reginæ obli-
vioni non dedit. Hoc ultione divina actum, secundum
prædictum sancti illius hominis, a multis credebatur,
ut qui in vastationem regni Francorum consilium
dederant, ipsi in peregrinis terris sepultura et om-
nium amicorum solatiis carerent. Ipse vero Otto Cæ-
sar temerario cursu cum paucis ad naves Græcorum
pugnaturus advolavit; a quibus circumceptus — et
nullus ei locus evadendi patuit — in mare cum equo
insilivit. Super quem tam diu sedit, donec indumenta
omnia quibus indutus erat gladio discideret, ut se
ad natandum expeditiorem aptaret. A longe vero
aspiciens navim, ad quam summo conatu — erat
enim peritissimus natatu — tendere cupiebat. Quem
nautæ natantem cernentes, captum traxerunt in
navim. Erat enim quidam in navi cum eis ex na-
tione Sclavorum notus imperatori, qui mox palu-
damentum quo erat indutus exuens ⁸, ut eo indue-
retur et nuda membra obtegeret, tradidit et nutu
quo poterat innuit, suspicionem nautis adimeret, ne
animadverterent ⁹, ipsum, qui esset, esse. Is etiam,
adprimæ persuasionis ¹⁰ eloquio idoneus, ait, si

VARIÆ LECTIONES.

veros adjecti. ² regnique c. ³ cesar nonnunquam c. et alia ejusmodi e. g. regine, letus, edificia,
epit, presul, cenobium, equavi, sed plurimum e, æ. æ scribit. ⁴ li 2. ⁵ spiritalis c. ⁶ manu 2.
orum c. ⁸ exiens corr. exuens c. ⁹ animadverterent c. ¹⁰ ita E. persuasioris c.

NOTÆ.

scilicet Deoderici episcopi.

(21) Rossano.

monitis suis aurem præberent et consiliis obsecundarent, fortunatissimos in brevi futuros; non longe hinc abesse Rohsan ¹¹ civitatem: *in qua omnes thesauri Ottonis Cæsaris sub istius, qui cubicularius ejus est, custodia retinentur; quorum maximam partem vobis dandam profecto noveritis, hunc si illuc duxeritis et libertatem frui permiseritis.* His auditis, et invicem se circumspicientibus et multa ad hæc inter se conferentibus, tandem, ut est mos humanæ cupiditatis, spe pecuniæ illecti: *Si, quæ pollicitaveris, aiunt, re perpetraveris, hortationem consilii tui sine dilatione aggredimur!* — *Huic pollicitationi, inquit, me ipsum et fidem interpono.* Nautæ videntes constantiam promissoris, de cujus ore pendebant, semelipsos cohortabantur, dicentes, extremæ dementiæ esse, ea quæ jure ab eis pro redemptione captivi accipienda essent e manibus amittere. Mox impulsæ navi, venerunt ad prædictum locum Rohsan civitatem, et applicuerunt ¹². Ductor vero eorum cernens omnia sub animi sui voluntate esse convoluta, lætus surgit et paucis cohortatur nautas; ut securi ejus reditum expectarent, præcepit; se iturum, et celeriter subsequendos captivi cum pecunia, quam promiserat, adducturum ¹³. Qui festinus ingressus civitatem, Deodericum pontificem repperit, qui imperatore proficiscente ad prælium ibi cum regina Theophanu relictus erat, illique omnem rei ordinem expromit, et id cum summo silentio supplicat monet, et ad eum mox veniat; nullum secum, si imperatorem salvum recipere cupit, præter duos virtute probatos milites summat. Episcopus gavisus de incolomitate regis domini sui, Liuponi et Richizoni militibus suis, secum pergant ¹⁴, jussit; se foras muros civitatis, situs locorum et ædificia domorum visendi gratia, procedere velle. Et exiens altitudinem navis conspexerat — erat enim miro opere secundum Græcorum morem constructa, — et subtili intuitu introitum ejus exploravit, et tandem nisu quo potuit, difficilem ejus ascensum superavit. Conspicatur ergo dominum longe ab honore regio sedentem, et manibus apposis elevata voce clamavit, rexque ilico haud segniter foras exiit. Nautæ vero primum familiares captivi pecuniam portantes arbitrati; set cum aliter ac rati erant accidisset, arma capere hostibusque resistere temptabant. Milites vero prædicti Liupo et Richezo episcopum ut celerrime exiret, ammonebant, cunctantem ob timorem submersionis, vi etiam veste scissa de navi ejecerunt, magnoque impetu strictis gladiis in nautas facto, alios interficiunt, alios sauciant; alii sub transtra delituunt, alii certatim se de navi ejiciunt, et cum periculo vitæ pelago se crediderunt. Rex vero innectens nudis pedibus calcaria et ascenso equo, omnes traxit ad terram. Quibus necessariis liberalitate regia sufficienter attributis et copiosissima pecunia ditatos abire cum pace

A permisit. Ipse autem cum Deoderico præsule Romanam rediit, ibique æger non post multos dies moritur (an. 983, Dec. 6); apud Sanctum Petrum in paradiso juxta oratorium sanctæ Mariæ honorifice cum maximo fletu totius urbis sepelitur. His ita gestis, Deodericus præsul, parata profectio, iter domum proficiscendi arripuit, et memor reginæ improprietatis adversus Cæsarem prolatis, secum volvere cœpit, qualiter illi sub occasione filii regnandi jura subtraheret. Hæc cogitanti res oportuna, ut sibi videbatur, set absque prædestinatione Dei accidit. Erat quidam Noricus nomine Henricus, vir magnarum opum, desiderio regnandi inductus; quoscumque potuit, adit ¹⁵, persuadetque, communem cum eo causam statuunt. Multis largitionibus datis, facile eos ad suam sententiam perduxit. Plurimi his persuasionibus illecti se ei dediderunt, et eum super ¹⁶ se regem ¹⁷ nominaverunt. Ubi hæc a narrantibus præsuli nuntiata sunt, divertens ab itinere ad eum profectus est, a quo et ¹⁸ magnifice suscipitur, et causa inter eos diu agitata, dolis pseudoregis — erat enim astutus eloquio — præsul circumvenitur; oblati donis eximiis ¹⁹ et pluriora cum maxima potestate regni pollicens, electionem et deditioem fecit, et ad cœptum iter reversus est (an. 984). Cumque hoc factum late per populos percrebresceret, prorsus ²⁰ erat nullus summus neque minimus, qui ejus acta non detestaretur: cum eum locum gratiæ apud imperatorem teneret, ut nemo in omni regno potentia, consilio et familiaritate regis eum præcederet, non debere eum tantum facinus ²¹ contra omnium opinionem adversus filium regis committere. Sicque factum est, ut dum repentinæ suæ temeritati consulere noluit, multorum ad sui derogationem ora aperuit ²². Denique cum plurimis principibus ejus consilium displicere comperit, quia hiis inscius hæc omnia egerat, magno dolore affectus, domi se continuit, et nusquam digrediens, transgressionem suam occulte secum miserebatur. Post non multum temporis ægritudine superatus in lectum decidit, et circa quintum prædictorum septem annorum decessit, et in cœnobio sancti Vincentii, quod ipse construxit et innumeris atque amplissimis accumulavit ornamentis, tumulatus est ²³. Hæc in extrema nostri præsulis ætate acta, ab eo qui in ejus erat assidue obsequiis cognita, confeci, non comparantia ejus superioribus gestis ab illo gloriosissime peractis, quæ quia pleniter nota non erant, a nobis præterita sunt. Verum aliqui quadam miseratione animi mirari solent, quomodo vir talis ac tot virtutibus prædictus ab statu suæ auctoritatis tam facile deviare potuisset, ut regi prædicto tam repente sine consilio suorum se subderet. Huic admirationi responsio nostra hac excusatione facile medebitur. Recenti enim calamitate, atque dolore vehementi quo premebatur

VARIE LECTIONES.

¹¹ rohsan 2. ¹² apl. 1. ¹³ adventurum 1. ¹⁴ peragant 1. ¹⁵ adiit 2. ¹⁶ sub c. ¹⁷ rege c. ¹⁸ te 1. ¹⁹ eximis c. ²⁰ prosus 1. ²¹ facnus 1. ²² apperuit 1. ²³ vocem E. supple it.

ex amicissimi et conjunctissimi viri morte, destitutus et afflictus, et reginæ obprobriis stimulatus, simulque regis prædicti assertionibus ²⁴ seductus ²⁵, pæne obliviscitur ²⁶ sui, et animo in diversa distracto, quid ageret incertus erat. Set tamen non deerat ei verissimi scientia et ratio consilii, quibus semper præ omnibus pollebat; quin id in brevi resarciri et ad suam pristinam perducere posset dignitatem, illi diutius si vivere licuisset. Verum dum omnium virorum nostrorum causas sublimium considero, nihil in eis repperio, quod non ejus vitæ eligantia superet; et hoc quisque etiam crimen arrogantiae subit, si existimet, se vitæ Deoderici cujusque judicio posse comparari. Multi namque non a se ipsis, set ex aliorum beneficiis vel etiam rapinis, locupletes et clari ²⁷ effecti; Deodericus vero longe aliter generositate parentum et excellentia majorum, ex innata quoque copia magna prædiorum clarissimus habetur. Aliter enim, vires ejus magnitudinis ab ineunte ætate secum crescere et suæ gloriæ potentiæ usque in finem vitæ apud se consistere, impossibile esset. Quam frequens et sedulus circa suæ salutem animæ fuerit, testimonium est oratorium sancti Vincentii, de quo supra dictum est, in insula Mosellæ fluminis foras muros Mettis civitatis opere magnifico ab eo constructum, in quod etiam plurimorum corpora sanctorum ex ²⁸ longinquis regionibus pio studio advecta congegit. Quicquid etiam facultatis cænobio et congregationi divinis sibi obsequiis insistentibus contulit, papæ Romanæ ^C sedis, præente Cæsare Ottone secundo, auctoritate sub anathemate stabilivit. Denique de his omnibus papa privilegium conscribi jussit, et præsule rogante dalmaticam et sandalia abbati sancti Vincentii misit, ut semper abbas loci illius, absente episcopo, divinum officium vice sua in sede episcopali in domo sancti Stephani prothomartyris peregisset.

Hoc opusculum ego Alpertus, nec inter servos Dei nominandus, de præsule nostro digessi, tibi que sancte Pater Constantine, ad corrigendum direxi ²⁹, ne æmulus, si quis est qui dormitando sacri vigilantia abhorret studii amplectiturque ægri torporem otii, aliquid in eis ad detrahendum reperiat. Sin

A autem adhuc post emendationem pertinaciam ³⁰ deponere noluerit, sumat sibi solatio tua licentia et meo affectu caninam litteram, ut vel sic inconvenienti sono deditus, ridiculum præbeat legentibus.

2. (*An.* 984, *Oct.* 16; 1005, *Dec.* 14.) « Item Adalbero annis 22. » Verba sancti angeli brevia et obscura solent esse, ut in his indagandis piæ mentes delectabiliter exerceantur. Ecce etenim dicit: « Item Adalbero: » quasi diceret, istum superiori (22) esse similem et nomine et vita, ut qui concordabit nomine, non discrepabit operatione. Dicitur autem, utrosque (23) episcopos devotissimos in curis pauperum extitisse, et in extruendis et regendis ecclesiis sine defectu perseverasse, unde et nomine et vita merito ab angelo cœquari meruerunt.

3. (*An.* 1006, 1047.) Hæc littera (24) illius (25) nomini, qui in sede nunc substitutus est, minime, ut perspicuum est, congruit; unde et multi opinantur, illum in numero pontificum non computandum, set propter transgressionem populi subpositum, et tandem quoad ille venerit qui litteram prænotatam portaverit, episcopatum cessare dicunt. Set nos etiam ad nostram opinionem mittamus manum. Nam existimamus A positam quasi Alter Deodericus, in quo nos quæstio obscura eo angustat, cur non angelus dixerit ³¹: « Item Deodericus »; sicut de superioribus dixerat. Denique hujus sermonis occulta dum enodare cupimus, occurrit animo, quasi ob duas significationes alterum posuisse, aut ex computatione numeri, qua dicimus ³² « unus, » « alter, » « tercius » aut ex discretionem alterius vitæ, ut ³³ nomine æquivocos set vita dissimiles futuros innotesceret. Nemo tamen nostrum vitam illorum discutere poterit, quia solus Deus corda mortalium intuetur, et actus etiam sublimium, qui a nobis aliquando vel adulatione vel amore etiam ignorantia venerantur, coram oculis Dei districtioris judicii sententia examinantur. Illius namque nomen Redemptor noster novit, quem omni cura ovibus commissis factis laudabilis conversationis et virtutum exemplis secundum dignitatem apostolicam præsidere cognovit.

VARIE LECTIONES.

²⁴ asert. c. ²⁵ set ductus c. ²⁶ obliviscetur l. ²⁷ dari c. ²⁸ et c. ²⁹ dirig. correxi l. ³⁰ pertinaciam c. ³¹ dixerit. dixit c. ³² dms c. ³³ no l.

NOTÆ.

(22) Scil. Adalberoni I.
(23) Adalberones.

(24) A.
(25) Theoderici II.